

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Hakkâri merkeze bağlı Kavaklı (Marinus) köyünün Armutlu (Hare) mezarında, yaklaşık altı ay önce yürütülen asfalt yol çalışmaları sırasında köyün içme suyu altyapısına zarar verilmiş; bu zarar halen giderilmediği için köyde yaşayan yurttaşlar ciddi bir susuzluk kriziyle karşı karşıya bırakılmıştır. Evlere içme suyu verilemediğinden dolayı, yurttaşlar günlük su ihtiyaçlarını 2 kilometre uzaklıktaki bir akarsudan sırtlarında bidonlarla taşıyarak karşılamak zorunda kalmaktadır. Bu uygulama; çocuklar, yaşlılar ve kadınlar başta olmak üzere tüm köylüler için fiziksel, psikolojik ve sosyal anlamda ciddi mağduriyetler yaratmaktadır. Konu yerel basına da yansımıştır. Yaşanan bu insani kriz, yalnızca köy halkı tarafından değil, aynı zamanda yerel basın organları tarafından da kamuoyunun dikkatine sunulmuştur.

Ayrıca köylülerin sulama amaçlı kullandığı dere suyunun da yaklaşık iki ay içerisinde tamamen kuruyacağı öngörülmektedir. Bu gelişme hem tarımsal üretimin hem de yaşam koşullarının sürdürülemez hale geleceğine işaret etmektedir. Köyde yaşanan sorun sadece fiziki bir altyapı eksikliği değil, aynı zamanda kamusal hizmete erişimin engellenmesi, temsil eksikliği ve yönetim krizinin göstergesi olarak da değerlendirilmelidir.

Bu örnek münferit değildir. Hakkâri'nin birçok köyünde içme suyu, kanalizasyon ve tarımsal sulama altyapısının yetersizliği nedeniyle benzer insani krizler yaşanmaktadır. Örneğin Çukurca ilçesine bağlı Kaynaklı mezarında yıllarca süren susuzluk ancak bu yıl güneş panelli bir sistemle çözülebilmiş; Akpınar (Soryan) köyü ile bağlı mezarlarında ise şebeke ve sulama sistemi yetersizlikleri hala devam etmektedir. Yine Yüksekova'ya bağlı Ortaç, Dibekli, Gökyurt ve Salkımlı gibi köylerde içme suyu talepleri yerinde tespit edilmesine rağmen somut adımlar atılamamıştır.

Bu tablo, temel bir hak olan suya erişimdeki eşitsizlikleri gözler önüne sermektedir. Su hakkı, 2010 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından "herkesin yeterli, güvenli, kabul edilebilir, fiziksel olarak ulaşılabilir ve karşılanabilir suya erişim hakkı" olarak tanımlanmış ve bir insan hakkı olarak kabul edilmiştir. Anayasa'nın 56'ncı maddesi de herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını güvence altına alır. Ayrıca İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik ile 167 sayılı Yeraltı Suları Kanunu, devletin yurttaşlara temiz ve yeterli su sağlama yükümlülüğünü düzenlemektedir.

Hakkâri'deki kırsal yerleşimlerin yaşadığı içme ve sulama suyu sorunları, yalnızca teknik değil aynı zamanda sosyal, çevresel ve yönetsel bir sorundur. Devletin yurttaşlarına eşit, adil ve insan onuruna yakışır biçimde hizmet sunma yükümlülüğü kapsamında, Bakanlığınızın bu konuda ivedilikle harekete geçmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

1. Hakkâri merkeze bağlı Kavaklı (Marinus) köyü Armutlu (Hare) mezrasında asfalt yol çalışmaları sırasında zarar gören içme suyu altyapısının onarımı neden aradan geçen altı aya rağmen gerçekleştirilmemiştir?
2. Söz konusu altyapı zararına neden olan kamu kurumu ya da özel yüklenici firma hakkında herhangi bir idari ya da hukuki işlem başlatılmış mıdır? Başlatıldıysa süreci ve sonucu nedir?
3. Tarım ve Orman Bakanlığı, Armutlu mezrası başta olmak üzere Hakkâri iline bağlı kırsal yerleşimlerin içme suyu ve tarımsal sulama ihtiyaçlarını tespit etmeye yönelik sistematik bir çalışma yürütmekte midir?
4. Hakkâri genelinde içme suyu yetersizliği yaşayan köy ve mezraların sayısı kaçtır? Bu yerleşim yerleri hangileridir ve toplam nüfusları ne kadardır?
5. Bu köylerdeki altyapı eksikliklerini gidermeye yönelik kısa, orta ve uzun vadeli bir planlama yapılmış mıdır? Yapıldıysa, bu planlamanın takvimi, bütçesi ve teknik detayları nelerdir?
6. Kaynaklı Mezrası'nda uygulandığı gibi güneş panelli içme suyu sistemlerinin benzeri çözümler, diğer susuz köylerde uygulanacak mıdır? Uygulanacaksa hangi köylerde, ne zaman ve nasıl bir yöntemle uygulanacaktır?
7. Su hatlarının zarar görmemesi için yol, kanalizasyon ve benzeri altyapı projelerinde hangi koruma önlemleri alınmaktadır? Bu tür zararların önlenmesi ve sorumluluğun belirlenmesi için nasıl bir denetim mekanizması işletilmektedir?
8. Bakanlığınız, suya erişimin bir insan hakkı olduğunu gözeterek kırsal altyapı projelerinde insan hakları etki değerlendirmesi yapmakta mıdır? Eğer yapıyorsa, bu değerlendirmelerin çıktıları kamuoyuyla paylaşılmakta mıdır?
9. Hakkâri ilinde mevcut veya planlanan içme suyu hattı, rezervuar, sondaj ve arıtma tesisi projeleri nelerdir? Bu projelerin teknik kapasiteleri, yatırım bütçeleri ve kesin uygulama tarihleri hakkında bilgi sunulabilir mi?
10. Mevcut durumda temel yaşam hakkı olan suya erişemeyen yurttaşların mağduriyetinin giderilmesi amacıyla Bakanlığınız neden derhal harekete geçmemektedir? Bu gecikmenin gerekçesi nedir ve sorumlular kimlerdir?